

Ofitsiyniy veb-sait Pensiinoho fondu Ukrainy. <http://www.pfu.gov.ua/control/uk/index>

Onyshko, S. V. "Potentsial rozbudovy pensiinoi systemy v Ukraini u konteksti znyzhennia ryzykiv derzhavnykh finansiv" [Potential for the development of the pension system in Ukraine in the context of reducing the risks of public finances]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 3 (2012): 248-352.

Tkachenko, L. "Shliakhy podalshoho reformuvannia pensiinoi systemy Ukrainy" [Ways of further reforming of the pension system of Ukraine]. *Visnyk Pensiinoho fondu Ukrainy*, no. 8-9 (2008): 24-26.

Zaletov, A. N. "Pensyonnaya reforma v Ukraini: rol strakho- vykh kompaniy" [Pension reform in Ukraine: the role of insurance companies]. *Pensiina reforma v Ukraini: rol finansovykh konsultantiv*. Kyiv, 2011. 41-45.

УДК 336.027:004.4

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

©2017 НАДІЄВЕЦЬ Л. М.

УДК 336.027:004.4

Надієвець Л. М. Економіко-правовий статус криптовалют в Україні та за кордоном

Метою статті є розкриття економічної сутності криптовалют, дослідження зарубіжного досвіду використання цифрової валюти в ринкових економіках і можливостей його адаптації до умов України. Зосереджено увагу на перевагах та недоліках використання криптовалют у розвитку сучасної економіки. Узагальнено дефініції категорії «криптовалюта» з різних літературних джерел. Визначено, що першою і найбільш поширеною криптовалютою в різних країнах світу є біткойн. З'ясовано особливості емісії та обігу криптовалют в Україні та за кордоном. Розглянуто міжнародний досвід роботи з криптовалютою та визначено її потенційний вплив на розвиток вітчизняної економіки. Досліджено економіко-правовий статус вітчизняних і зарубіжних криптовалют. Запропоновано шляхи подолання правового вакууму режиму роботи з вітчизняними та зарубіжними криптовалютами.

Ключові слова: криптовалюта, біткойн, правовий статус.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 17.

Надієвець Людмила Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту, Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут (вул. Кам'янецька, 3, Хмельницький, 29013, Україна)

E-mail: krentovska@gmail.com

УДК 336.027:004.4

Надієвець Л. М. Економіко-правовий статус криптовалют в Україні та за рубежом

Целью статьи является раскрытие экономической сущности криптовалют, исследование зарубежного опыта использования цифровой валюты в рыночных экономиках и возможностей его адаптации к условиям Украины. Сосредоточено внимание на преимуществах и недостатках использования криптовалют в развитии современной экономики. Обобщены дефиниции категории «криптовалюта» в разных литературных источниках. Определено, что первой и наиболее распространенной криптовалютой в разных странах мира является биткойн. Выявлены особенности эмиссии и обращения криптовалют в Украине и за рубежом. Рассмотрен международный опыт работы с криптовалютой и определено ее потенциальное влияние на развитие отечественной экономики. Исследован экономико-правовой статус отечественных и зарубежных криптовалют. Предложены пути преодоления правового вакуума режиму работы с отечественными и зарубежными криптовалютами.

Ключевые слова: криптовалюта, биткойн, правовой статус.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Библ.:** 17.

Надієвець Людмила Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, учета и аудита, Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут (ул. Кам'янецька, 3, Хмельницький, 29013, Україна)

E-mail: krentovska@gmail.com

UDC 336.027:004.4

Nadievets L. M. The Economic and Legal Status of Cryptocurrency Both in Ukraine and Abroad

The article is aimed at disclosing the economic essence of cryptocurrency, researching the foreign experience in the use of digital currency in market economies and the possibilities of its adaptation to the conditions of Ukraine. Attention is focused on the advantages and disadvantages of using cryptocurrency in the development of the modern economy. Definitions of the category of «cryptocurrency» from different literary sources have been generalized. It has been defined that the first and most widespread cryptocurrency in different countries of the world is the Bitcoin. The features of issue and circulation of cryptocurrency both in Ukraine and abroad have been clarified. The international experience of work with cryptocurrency was considered and its potential influence on development of the national economy was determined. The economic and legal status of national and foreign cryptocurrencies was researched. The ways of overcoming the legal vacuum of the mode of work with national and foreign cryptocurrencies have been proposed.

Keywords: cryptocurrency, Bitcoin, legal status.

Fig.: 2. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 17.

Nadievets Luidmila M. – PhD (Economics), Associate Professor, Department of Finance, Accounting and Audit, Khmelnytsky Cooperative Trade and Economic Institute (3 Kamianetska Str., Khmelnytsky, 29013, Ukraine)

E-mail: krentovska@gmail.com

З а результатами вивчення світового досвіду діяльності фінансових компаній можна стверджувати, що сьогодні існує безліч реальних можливостей для адаптації провідних інноваційних підходів до організації та ведення бізнесу. Водночас останні мають здебільшого точковий і несистемний характер. До числа найбільш перспективних напрямків розвитку фінансового сектора належить впровадження інформаційних технологій та просування компаній в мережі Інтернет, зокрема в його мобільному сегменті. У результаті цьо-

го створюється новий формат бізнесу, важливе місце в якому найближчим часом може посісти така інноваційна форма грошей, як криптовалюта.

Економічна природа криптовалюти наразі активно вивчається за кордоном, і серед останніх наукових робіт можна виділити статтю Метью Понсфорда «Порівняльний аналіз біткойну та інших децентралізованих віртуальних валют: правове регулювання в КНР, Канаді і США» [1], в якій автором зіставлено діаметрально протилежні підходи до їх регулювання, окреслено можливі

загрози та перспективи від їх використання. Також дослідженню функціональних можливостей нової форми грошей та особливостям її ціноутворення була присвячена публікація колективу польських науковців під назвою «Колівання цін і використання біткойну» [2]. На даний момент саме біткойн є найбільш розповсюдженою з-поміж близько шестиста криптовалют у світі, у зв'язку з чим саме на його прикладі зазвичай вивчається роль та можливості цифрових грошей.

Інтерес вітчизняних дослідників до даної проблематики є значно меншим, про що свідчать відповідні публікації, які здебільшого пов'язані із банківською справою, адже роль електронних грошей у комерційних банках постійно зростає і потребує наукового обґрунтування їх ефективного використання. Сучасні тенденції та перспективи розвитку електронних грошей були розглянуті в монографії О. В. Мельниченка «Теорія, методологія та практика обліку, аналізу і аудиту електронних грошей в банках» [3]. Цілком вдалою можна вважати спробу теоретичного узагальнення криптовалютних відносин як феномена сучасної цифрової економіки та виявлення взаємозалежності між котируванням золота та біткойну в спільній публікації А. В. Колдовського та К. В. Чернеги «Проблемні аспекти теоретичного осмислення криптовалют як явища сучасної інформаційної економіки» [4].

Метою статті є розкриття економічної сутності криптовалют, дослідження зарубіжного досвіду використання цифрової валюти в ринкових економіках та можливостей його адаптації до умов України.

У міру того, як з кожним роком технології ускладнюються, попит на них зростає в геометричній прогресії, оскільки інновації спрощують життя споживача як у корпоративній, приватній і державній, так і в інших сферах діяльності. Світова економічна криза вчергове висвітлила кілька ключових проблем, зокрема активний вплив політики на економіку та неефективність використовуваних фінансових механізмів. У результаті такий вплив став поштовхом для створення нових технологій, покликаних підвищити ефективність

функціонування фінансової сфери. Одним із таких можливих інструментів є використання криптовалют.

Минуло близько 8 років з часу, коли з'явилася перша криптовалюта «біткойн» (у 2009 р.) завдяки розробкам Сатоші Накамото, яка поступово набирає популярність серед населення планети. За даними блогу Visual Capitalist, станом на початок вересня 2017 р. обсяг криптовалют у світі оцінювався у \$146,2 млрд. Ліва частка (47%) припадала на біткойн, а 19% займав Ethereum [5].

На даний момент у світі кількість видів криптовалют уже наближається до тисячі, і ринок продовжує зростати. У зв'язку з обігом та створенням криптовалют виникає питання про її правове врегулювання на національному та на міжнародному рівнях. Тут виникають чимало перешкод, які необхідно в майбутньому подолати. Очевидною із них є та, що чимало людей навіть не знають про можливе існування криптовалют.

Вчені досить детально досліджують проблеми та можливості використання криптовалюти, віртуальних валют, в основу яких покладено технологію «блокчейн» (табл. 1).

Наступною дилемою є недостатнє обговорення та відсутність опрацювання сутності біткойну та його аналогів з боку державних органів при прийнятті законів чи інших нормативних актів.

Біткойн – це перша і найвідоміша з безлічі інших віртуальних електронних валют. Термін «біткойн» запозичений з англійської мови (bitcoin) і утворився шляхом злиття двох слів: *bit* (мінімальна одиниця комп'ютерної пам'яті) і *coin* (монета) [10].

Біткойн кваліфікують як віртуальну валюту, грошовий сурогат, електронну послугу, електронну інформацію, нематеріальну цінність, приватні гроші, віртуальний товар тощо.

Біткойн функціонує без будь-якого контролюючого органу або центрального банку; обробка транзакцій і емісія здійснюються колективно учасниками мережі, дозволяє проводити будь-які операції анонімно, без ідентифікації користувача. Біткойн має відкритий вихідний код; ніхто не володіє і не контролює біткойни, але всі

Таблиця 1

Дефініції категорії «криптовалюта» в різних літературних джерелах

№ з/п	Визначення поняття	Джерело
1	Криптовалюта – це цифрова або віртуальна валюта, що використовує криптографію для забезпечення безпеки	Cryptocurrency (2016). URL: http://www.investopedia.com/terms/c/cryptocurrency.asp
2	Криптовалюта – це фідуціарна цифрова валюта, валютний курс якої встановлюється на підставі вільно плаваючого режиму як результат попиту і пропозиції на валютному ринку з повною відсутністю контролю з боку центробанків	Молчанова Е., Солодковський Ю. Глобальна сервісна природа сучасних криптовалют. <i>Міжнародна економічна політика</i> . 2014. № 1. С. 60–79
3	Криптовалюта – це віртуальне джерело фіктивного капіталу	Ковальчук Т., Паливода К. Цифрова валюта як віртуальне джерело фіктивного капіталу. <i>Банківська справа</i> . 2014. № 1-2. С. 3–11
4	Криптовалюта – вид цифрової валюти, чий емісія та облік засновані на асиметричному шифруванні та застосуванні різних криптографічних методів захисту	Майстер-клас із криптовалют: навіщо цьому вчитись? URL: https://24tv.ua/kriptovalyuta_shho_tse_yak_pratsyuye_bitkoin_yak_zarobiti_ta_riziki_n857740

Джерело: складено за [6–9].

можуть стати учасниками мережі. Мережа біткойн заснована на так званому «блокчейні» (ланцюжку блоків) і являє собою публічний реєстр, який зберігає дані про всі транзакції системи. Усі транзакції захищені електронними підписами користувачів – учасників мережі, які видають біткойн і проводять з ними будь-які операції.

Спеціального режиму щодо біткойну в Україні не встановлено, тому що вищезгадане питання про криптовалюту не виникало при обговоренні та прийнятті законів. У листі НБУ «Щодо віднесення операцій з «віртуальною валютою/криптовалютою «Bitcoin» до операцій з торгівлі іноземною валютою» від 08.12.2014 р. № 29-208/72889 визначено Bitcoin як «грошовий сурогат», який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це суперечить нормам українського законодавства [11].

Для з'ясування правової природи біткойну важливо звернути увагу на те, що у ЗУ «Про Національний банк України» визначено, що грошовий сурогат – це будь-які документи у вигляді грошових знаків, що відрізняються від грошової одиниці України, випущені в обіг не НБУ і виготовлені з метою здійснення платежів у господарському обігу. Водночас ознаки криптовалюти не підпадають під поняття «електронний документ», оскільки під останнім розуміється документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, враховуючи обов'язкові реквізити документа. Таким чином, поняття криптовалюти не враховується грошовим сурогатом [12].

Першою позицією є те, що біткойн – це сукупність інформації. У його основі лежить блокчейн – зашифрований масив даних про всі операції, які були проведені в розподіленій мережі за весь час її існування.

Другою позицією є те, що біткойн є близьким до товару, тому що національне законодавство не дає

чіткого визначення товару як такого, а позначає лише частину цього поняття для конкретних правовідносин. Іншою позитивною стороною цього є те, що криптовалюта підпадає під бартерні (товарообмінні) операції в розумінні Податкового, Цивільного та Господарського кодексів України.

Специфічна природа криптовалюти зумовлює те, що відповідне питання не є першочерговим для вирішення (рис. 1). Але все ж таки зараз світові тенденції та реалії змушують змінювати своє ставлення до цієї проблеми. Найбільш гострою перешкодою стає механізм закріплення в законодавстві поняття та обігу криптовалюти. Звичайно, не легким є процес створення цифрової валюти, але врегулювання відносин щодо криптовалюти є дуже серйозною дилемою.

Також виникає питання про те, чи варто взагалі допускати обіг відповідної криптовалюти в межах юрисдикції конкретної держави, враховуючи переваги та недоліки використання криптовалюти загалом (рис. 2).

У Росії, Ісландії, Китаї, В'єтнамі, Болівії, Бангладеш та Еквадорі криптовалюту вважають нелегальною і намагаються заборонити або обмежити її використання на законодавчому рівні, вважаючи, що біткойн обслуговує оборот тіньової економіки.

США, Німеччина, Японія, Франція, Фінляндія, Польща, Туреччина та інші країни не тільки дозволили обіг відповідної валюти, але й законодавчо закріпили чи підкріпили правовий режим, роз'яснили поняття біткойнів та аналогів.

У квітні 2017 р. уряд Японії офіційно визнав біткойн платіжним засобом, який виконує функцію валюти. Водночас офіційною грошовою одиницею залишилася лише єна.

Ще одна країна – Південна Корея – заявила про намір легалізувати криптовалюту.

Рис. 1. Характерні риси криптовалют

Джерело: узагальнено за [13, с. 112; 14, с. 38].

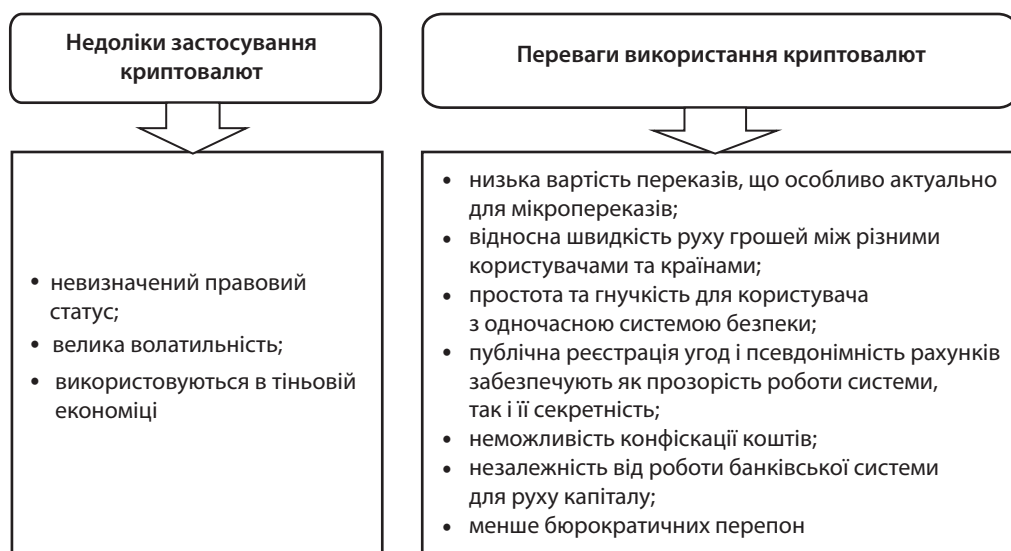

Рис. 2. Переваги та недоліки випуску та обігу криптовалют

Джерело: узагальнено за [13, с. 113–114].

Законодавство ЄС розглядає біткойн як цифрове відображення вартості, яке: а) не підтверджено центральним банком чи державним органом б) не прив'язане до юридично встановлених валютних курсів; в) може бути використане як засіб обміну для купівлі товарів і послуг, їх передачі та зберігання; г) може бути придбане в електронному вигляді.

В Австралії біткойн розглядається як власність, а транзакція з ним – як бартер. У Канаді біткойн визначається як нематеріальний актив, а транзакція з ним – як бартер. В Ізраїлі біткойн не підпадає під правовий статус валюти ні як фінансове забезпечення, ні як актив, що обкладається податком. Кожного разу, коли продається біткойн, продавець повинен сплатити податок на приріст капіталу [14, с. 45–46].

Штат Каліфорнія першим із всіх дозволив використовувати криптовалюту, прийнявши Assembly Bill 129. Цей закон дозволяє будь-якій корпорації, асоціації чи фізичній особі брати участь в обороті грошей, відмінних від законних платіжних систем. Але проблема у штаті Каліфорнія полягає в тому, що Assembly Bill 129 не врегулює ведення криптовалютного бізнесу. У Нью-Йорку відповідна проблема вирішена в серпні 2015 р. шляхом законодавчого закріплення у New York Codes, Rules and Regulations Департаментом фінансових послуг. Прийняття Bitlicense – ліцензії на введення криптовалютного бізнесу – тут є водночас позитивним і негативним.

Причини надання дозволу в обіг криптовалюту та її певного врегулювання були зумовлені тим, що компанії, особливо стартапи, активно почали її використовувати, з'явилися різноманітні біржі, страхові компанії, що не боялися ризиків із нестандартними грошима. З іншого боку, необхідність втручання держави в особі її органів була продиктована тим, що біткойн став платіжним засобом діяльності Даркнету. Це анонімна мережа, яка сьогодні активно функціонує в мережі Інтернет по всьому світу. Вона схожа на чорний ринок, де можна придбати зброю, наркотики, людей, фальшиві гроші та документи [15].

Проблемним питанням є також суб'єкти криптовалюти і відносини між ними. Тут мова йде про те, хто має право створювати криптовалюту та здійснювати операції щодо неї. Найбільш доцільним є те, що відповідно до пункту 1.13 ст. 1 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» визначено, що емітентом електронних платіжних засобів є винятково банк [16]. Крім того, банк, що здійснює випуск електронних грошей, бере на себе зобов'язання з їх погашення. Проте банки в Україні не займаються створенням криптовалюти.

На жаль, піддаючись загальній тенденції, чимало держав все ж таки не встановлюють режим прийняття криптовалюти через її специфічну природу. Органи влади намагаються пояснити сутність біткойнів та його аналогів, але наразі питання про правову природу є неврегульованим. До таких країн належать Україна, Чилі, Бразилія, Данія, Малайзія та інші.

В Україні, яка входить в топ-5 з кількості створених біткойн-гаманців, де здійснює свою діяльність найбільше у СНД агентство Kuna і дуже розвинута спільнота з цифрових валют, на законодавчому рівні правовий режим не визначено. Хоча існує роз'яснення НБУ щодо правомірності використання віртуальної валюти (криптовалюти), де вона визначена як грошовий сурогат, що не є нормативним роз'ясненням і в принципі підлягає критиці. Крім того, є рішення апеляційного суду м. Києва від 12.10.2016 р. у справі № 753/599/16, де позивач обґрунтовує свою позицію тим, що біткойн – це майнові права на записи у відкритій базі даних блокчейн. Її матеріальна цінність підтверджується їх вартістю на світових онлайн-майданчиках для торгівлі та підлягає судовому захисту. Суд, посилаючись на вищезгадане роз'яснення НБУ, вважає, що біткойн не є річчю в розумінні ст. 179 Цивільного кодексу України, тому що не має ознак матеріального світу та не є продукцією. Крім того, криптовалюта не має ознак майнових прав [17, с. 179].

Існують держави, що взагалі різноманітними засобами забороняють використання криптовалюти, що зумовлено високими ризиками щодо її використання та необхідності детального опрацювання відповідного явища, але все ж таки вони проявляють інтерес до її існування та законодавчого закріплення. Серед таких країн – Китай (КНР), про що згадувалося вище. У березні 2014 р. Народний банк рекомендував китайським банкам і платіжним системам до 15 квітня цього ж року закрити рахунки 15 веб-ресурсів, які використовували торгівлю біткойна. Крім того, це було підтверджено на зустрічі представників Народного банку Китаю, що остаточно призвело до закриття рахунків клієнтів щодо здійснення операцій з торгівлі криптовалютою. Але в січні 2016 р. Народний банк Китаю повідомив про зустріч, на якій обговорювалося питання про можливість запуску власної цифрової валюти [10].

Другою проблемою, яка є найбільш фундаментальною і очевидною, є правова природа криптовалюти. З вищеприписаного можна зробити висновок, що на міжнародному рівні сьогодні відсутня єдність в розумінні правової природи криптовалюти, тому держави по-різному визначають поняття біткойна та його аналогів.

Європейський суд у рішенні від 22.10.2015 р. визначив, що біткойн необхідно вважати валютою (засобом платежу), а не товаром. Це було обумовлено тим, що виникали певні труднощі щодо оподаткування криптовалюти. Відповідне рішення встановило, що всі операції, пов'язані з обміном біткойнів (bitcoin), будуть оподатковуватися так само, як і операції з традиційними валютами. Європейська судова практика по суті прирівняла криптовалюту до законного платіжного засобу, а обмін грошових коштів – до «валютно-обмінної операції». Але все ж таки, згідно з чинним законодавством ЄС, цифрова валюта вважається товаром і підпадає під регулювання Цивільного законодавства і Директиви ЄС про ПДФ як товар, а договір купівлі-продажу щодо криптовалюти є договором-купівлі продажу товару.

Європейський Суд у своєму рішенні у справі *Skatteverket v. David Hedqvist (C-264/14)* постановив суб'єктів, які займаються обміном національних валют на віртуальну криптовалюту Bitcoin, звільнити від ПДВ [9].

Прикладом несприятливої податкової політики є позиція Австралії. Мова тут йде про те, що керуючись листом та інструкцією Податкової служби Австралії, на практиці існує проблема з подвійним оподаткуванням: один раз податок на товари і послуги береться при обміні фіатних грошей на цифрові валюти, а другий раз – при оплаті товарів і послуг за їх допомогою [10].

В Україні до криптовалютних операцій застосовуються стандартні правила оподаткування. Питання щодо податку на додаткову вартість є досить спірним, тому що криптовалюта не визначена як товар на законодавчому рівні.

Як було згадано, США дозволили обіг криптовалюти, але існують різні думки щодо її правової природи. Уже сформувалася прецедентна практика, завдяки чому в цій державі криптовалюти розглядають як «валюту

або іншу форму грошей». У штаті Вашингтон цифрова валюта – це об'єкт грошових переказів у зв'язку з вимогами Закону «Про уніфікацію грошових послуг». Крім того, у вересні 2015 р. Американська державна комісія, яка займається біржовими ф'ючерсними контрактами, прирівняла біткойн до біржових товарів.

Щодо проведення відповідних дій із крипто валютою, є тенденція до введення ліцензії на цифрову валюту. Прикладом є ст. 200 глави 1 розділу 23 Нью-Йоркського кодексу правил та відносин, яка була прийнята силами Департаменту фінансових послуг штату Нью-Йорк в липні 2015 р. У цьому документі визначено поняття криптовалюти, порядок отримання ліцензії, порядок і строк подання скарги і сплати збору. Проте проблемою є тривалий період надання права на введення криптовалютного бізнесу. Ліцензію через рік після її введення отримали лише Circle (біткойн-гаманець) і Ripple (фінансово-технічний стартап), а близько 26 інших компаній ще чекали на підтвердження своїх заявок.

Вищезгаданий закон «Про уніфікацію грошових послуг» (щодо штату Вашингтон) встановлює, що компанії можуть використовувати криптовалютні перекази жителя Вашингтона після отримання Вашингтонської ліцензії оператора по переказу грошових коштів. Ця вимога стосується як бірж, що надають послуги з обміну фіатних грошей на криптовалюту і навпаки, так і обміну тільки цифрових грошей. Компанії, які надають криптовалютні гаманці, повинні провести аудит безпеки комп'ютерної системи для того, щоб отримати відповідну ліцензію. Транзакції між фізичними особами в криптовалюті не потребують дозволу [9].

В Україні формується деяка сприятлива судова практика на користь біткойну. Прикладом цього є рішення 13 жовтня 2016 р. Харківського апеляційного адміністративного суду, у якому зазначено, що всі операції, що проводяться з E-DinarCoin, можуть бути прирівняні до операцій зі звичайними грошима [14, с. 43].

Очевидною проблемою, що впливає із відносин між суб'єктами криптовалют, є захист прав. У листі НБУ наголошується, що всі ризики за використання в розрахунках «віртуальної валюти/криптовалюти» несе учасник розрахунків за ними. Національний банк України як регулятор не відповідає за можливі ризики і втрати, пов'язані з використанням «віртуальної валюти/криптовалюти».

В Україні 25 вересня 2017 р. вперше у світі відбулася електронна трансатлантична угода з обміну нерухомості на криптовалюту. Підприємець Марк Гінзбург фактично обміняв свою київську квартиру на Ethereum. У процесі угоди сторони використали смарт-контракт блокчейну Ethereum [10].

Найбільш гостро постає проблема застосування кримінальної відповідальності за дії, вчинені із застосуванням криптовалют. Прикладом цього є рішення Окружного суду Флориди, у якому суд дійшов висновку про те, що будь-який незначний продаж біткойну тому, хто планує використовувати її в злочинних цілях, не є достатньою підставою для обвинувачення в легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом, навіть при

тому, що злочинний намір є очевидний у результаті продажу криптовалюти.

У Листі НБУ від 8 грудня 2014 р. № 29-208/72889 зазначається, що діяльність з купівлі-продажу біткойну за долари США або іншу іноземну валюту має ознаки функціонування так званих фінансових пірамід та може свідчити про потенційне залучення у здійснення сумнівних операцій відповідно до законодавства про протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму [11]. Європейський Союз у цій проблемі є уже близьким до прийняття відповідних змін у Директиві № 2015/849 «Про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання коштів або фінансування тероризму».

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, варто наголосити, що режим криптовалюти в Україні та багатьох країнах світу знаходиться у правовому вакуумі. Для того, щоб подолати цю проблему, необхідно забезпечити:

- 1) відкритість інформації про емітента, порядок емісії та обігу криптовалют для кожного споживача і законодавця;
- 2) перегляд державної політики щодо біткойну та аналогів;
- 3) законодавче роз'яснення і закріплення цього поняття через прийняття відповідних норм у сфері податкового, банківського, цивільного та господарського права;
- 4) введення відповідної ліцензії на криптовалютну діяльність, яка мінімізує відмивання коштів або фінансування тероризму.

Ці заходи дадуть можливість підлаштувати правовий режим криптовалюти під актуальні світові події та реальне становище в державі. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Price Fluctuations and the Use of Bitcoin: An Empirical Inquiry/Polasik Michal, Piotrowska Anna, Wisniewski Tomasz Piotr, Kotkowski Radosław, Lightfoot Geoff. URL: <http://ssrn.com/abstract=2516754>
2. Ponsford, M. A Comparative Analysis of Bitcoin and Other Decentralised Virtual Currencies: Legal Regulation in the People's Republic of China, Canada, and the United States. *Hong Kong Journal of Legal Studies*. 2015. Vol. 9. URL: <http://ssrn.com/abstract=2554186>
3. Мельниченко О. В. Теорія, методологія та практика обліку, аналізу і аудиту електронних грошей в банках. Житомир: ЖДТУ, 2015. 384 с.
4. Колдовський А. В., Чернега К. В. Проблемні аспекти теоретичного осмислення криптовалюти як явища сучасної інформаційної економіки. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2015. № 42. С. 100–110.
5. Олійник М. Криптовалюта в Україні. Все, що треба знати. URL: <http://nv.ua/techno/it-industry/kriptovaljuta-bitcoin-v-ukraine-vse-cto-nuzhno-znat-1918518.html>
6. Cryptocurrency (2016). URL: <http://www.investopedia.com/terms/c/cryptocurrency.asp>
7. Молчанова Е., Солодковський Ю. Глобальна сервісна природа сучасних криптовалют. *Міжнародна економічна політика*. 2014. № 1. С. 60–79.

8. Ковальчук Т., Паливода К. Цифрова валюта як віртуальне джерело фіктивного капіталу. *Банківська справа*. 2014. № 1-2. С. 3–11.

9. Майстер-клас із криптовалют: навщо цьому вчитись? URL: https://24tv.ua/kriptovalyuta_shho_tse_yak_pratsyuye_bitkoin_yak_zarobiti_ta_riziki_n857740

10. Криптовалюта в Україні: все, що треба знати. URL: <http://nk.org.ua/ekonomika/kriptovalyuta-v-ukrayini-vse-scho-treba-znati-116647>

11. Лист НБУ «Щодо віднесення операцій з «віртуальною валютою/криптовалютою «Bitcoin» до операцій з торгівлі іноземною валютою» від 08.12.2014 р. № 29-208/72889. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14>

12. Закон України «Про Національний банк України» № 679-14. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

13. Карчева Г., Лернатович Р., Кавецький В. Використання технології «блокчейн» як фактор підвищення ефективності фінансової сфери. *Банківська справа*. 2017. № 2. С. 110–118.

14. Красоха А. Bitcoin: будущее мировых финансов или новый «пузырь»? *Фінансовий директор компанії*. 2017. № 10. С. 36–48.

15. Що таке Bitcoin і криптовалюта? URL: https://gazeta.ua/articles/economics/_so-take-bitcoin-i-kriptovalyuta/674693

16. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 2001 р. (у редакції 04.06.2017 р.) № 2346-14. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

17. Поплавський О. О. Криптовалюта як об'єкт економічного аналізу в страхових компаніях. *Вісник ЖДТУ*. 2016. № 4. С. 178–184.

REFERENCES

- [Legal Act of Ukraine] (2017). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
- [Legal Act of Ukraine]. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
- "Cryptocurrency (2016)". <http://www.investopedia.com/terms/c/cryptocurrency.asp>
- "Kryptovaliuta v Ukraini: vse, shcho treba znaty" [Cryptology in Ukraine: Everything You Need to Know]. <http://nk.org.ua/ekonomika/kriptovalyuta-v-ukrayini-vse-scho-treba-znati-116647>
- "Lyst NBU «Shchodo vidnesennia operatsii z «virtualnoiu valiutoiu/kriptovaliuoioiu «Bitcoin» do operatsii z torhivli inozemnoiu valiutoiu» vid 08.12.2014 r. № 29-208/72889" [Letter of the NBU "Concerning the assignment of operations with "virtual currency /cryptology "Bitcoin" to foreign exchange trading operations" of 08.12.2014 No. 29-208/72889]. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14>
- "Maister-klas iz kryptovaliut: navishcho tsyomu vchytys?" [Master class on cryptology: why study it?]. https://24tv.ua/kriptovalyuta_shho_tse_yak_pratsyuye_bitkoin_yak_zarobiti_ta_riziki_n857740
- "Shcho take Bitcoin i kryptovaliuta?" [What is Bitcoin and Cryptography?]. https://gazeta.ua/articles/economics/_so-take-bitcoin-i-kriptovalyuta/674693
- Karcheva, H., Lernatovych, R., and Kavetskyi, V. "Vykorystannia tekhnolohii «blokchein» yak faktor pidvyshchennia efektyvnosti finansovoi sfery" [Using the "blockade" technology as a factor in improving the efficiency of the financial sector]. *Bankivska sprava*, no. 2 (2017): 110-118.
- Koldovskiy, A. V., and Cherneha, K. V. "Problemnii aspekty teoretychnoho osmyslennia kryptovaliuty yak yavyschcha suchasnoi informatsiinoi ekonomiky" [Problematic aspects of theoretical understanding of cryptovulation as phenomena of modern information economy]. *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, no. 42 (2015): 100-110.

Kovalchuk, T., and Palyvoda, K. "Tsyfrova valiuta yak virtualne dzherelo fiktyvnoho kapitalu" [Digital currency as a virtual source of fictitious capital]. *Bankivska sprava*, no. 1-2 (2014): 3-11.

Krasokha, A. "Bitcoin: budushcheye mirovykh finansov ili novyy «puzyr»?" [Bitcoin: the future of world finance or a new "bubble"?]. *Finansovyy direktor kompanii*, no. 10 (2017): 36-48.

Melnychenko, O. V. *Teoriia, metodolohiia ta praktyka obliku, analizu i audytu elektronnykh hroshei v bankakh* [Theory, methodology and practice of accounting, analysis and audit of electronic money in banks]. Zhytomyr: ZhDTU, 2015.

Molchanova, E., and Solodkovskiy, Yu. "Hlobalna servisna pryroda suchasnykh kryptovaliut" [The global service nature of modern crypto currencies]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, no. 1 (2014): 60-79.

Oliiarnyk, M. "Kryptovaliuta v Ukraini. Vse, shcho treba znaty" [Cryptology in Ukraine. All you need to know]. <http://nv.ua/techno/it-industry/kriptoaljuta-bitcoin-v-ukraine-vse-chto-nuzhno-znat-1918518.html>

Polasik, M. et al. "Price Fluctuations and the Use of Bitcoin: An Empirical Inquiry". <http://ssrn.com/abstract=2516754>

Ponsford, M. "A Comparative Analysis of Bitcoin and Other Decentralised Virtual Currencies: Legal Regulation in the People's Republic of China, Canada, and the United States" *Hong Kong Journal of Legal Studies*. 2015. <http://ssrn.com/abstract=2554186>

Poplavskiy, O. O. "Kryptovaliuta yak ob'ekt ekonomichnoho analizu v strakhovykh kompaniiakh" [Cryptovolume as an object of economic analysis in insurance companies]. *Visnyk ZhDTU*, no. 4 (2016): 178-184.